

Interpretatie 20/01 thema: *Begin*

Samenvattingen van de opgenomen artikelen

1. **Ook dit begin is moeilijk: Over de vertaling van de eerste zin in het Oude Testament,**
Bob Becking in: *Interpretatie 20,1* (2012), p. 4-7.

Samenvatting

Genesis 1 bevat verschillende elementen die vertalers bezig blijven houden. Het eerste woord, *beresjit*, wordt vaak weergegeven met *in* het begin, maar vraagt veeleer *In* een begin of *In* het begin van het scheppen door God ...? Beide mogelijkheden leiden weg van de opvatting dat het in Genesis 1 gaat om een absoluut begin van de tijd. Een ander *erux interpretum* is de betekenis van het werkwoord *bara*. Ellen van Wolde pleit voor een vertaling met *scheiden*. Bob Becking pleit voor *scheppen* en geeft hier bijbelse argumenten voor. Hij geeft drie modellen voor *scheppen* (die elkaar niet wederzijds uitsluiten), en het enige model van schepping zoals bekend uit het Oude Nabije Oosten, dat in Israël werd afgewezen: het model van schepping door procreatie. Dat is de reden dat er niet het oudere, maar ambivalente werkwoord *qanah* is gebruikt, en wel het meer theologische werkwoord *bara*.

Trefwoorden: Genesis 1, openingszin, begin, scheppen, Ellen van Wolde.

2. **Paulus: vent in vorm. De inzet van zijn brieven,**
Sam Janse in: *Interpretatie 20,1* (2012), p. 8-11.

Samenvatting

Paulus' onomstreden brieven vertonen in de groetformule aan het begin van de brief een veelal stereotiep beeld. Dat komt omdat de schrijver zich aan bestaande conventies houdt. Dat geldt ook voor de daarop volgende dankzegging, ingeleid door *eucharisteô* ('ik dank'), die we in de meeste van zijn brieven vinden. Hier werken bestaande epistolaire en retorische vormen op in. Het eigene van Paulus' briefinzet bestaat hierin dat hij de dankzegging aan God, die formeel verwant is aan de dank van zijn heidense tijdgenoten aan de goden, verbindt met de waardering voor zijn lezers, die te vergelijken is met de *captatio benevolentiae* in de klassieke retorica. Zo loopt de waardering voor zijn lezers via God die hen door zijn goede gaven tot goede dingen in staat heeft gesteld.

Waar deze strakke vorm doorbroken wordt, is er reden om te vragen *waarom*. In 1 Korintiërs kan dat samenhangen met een gespannen verhouding tussen apostel en gemeente en Paulus' eigen ervaringen van gevaar. In Galaten heeft dat te maken met verschil in de uitleg van het evangelie en in samenhang daarmee met Paulus' apostelschap.

Trefwoorden: briefopening, briefvorm, brieven van Paulus, *captatio benevolentiae*

3. **Jezus' eerste woorden volgens de evangelisten,**
Wim Weren in: *Interpretatie 20,1* (2012), p. 15-18.

Samenvatting

Ouders horen graag dat *mama* en *papa* de eerste woorden zijn van hun kind. *Imma* en *abba* in het Aramees, de taal van Jezus. Alleen in Lucas heeft Jezus het over zijn vader (Vader?) als hij op twaalfjarige leeftijd zijn eerste uitspraak doet (2:49). De andere evangelisten laten Jezus pas aan het woord komen aan het begin van zijn publieke optreden. Dan spreekt hij volgens Matteüs over het vervullen van alle gerechtigheid (3:15), volgens Marcus over het nabijgekomen zijn van koninkrijk van God, en in Johannes vraagt hij aan twee aspirant-volgelingen, Andreas en Simon, wat zij zoeken (1:38). Van elk evangelie analyseert Weren Jezus' eerste uitspraak. Hij laat zien dat de eerste telkens heel goed past bij de rest van het boek. Aan het slot formuleert hij enkele conclusies.

Trefwoorden: Matteüs 3:15, Marcus 1:15, Lucas 2:49, Johannes 1:38, eerste woorden van Jezus, abba,

4. **Waarom de een wel en de ander niet? Over moeders en dochters in Kronieken,**
Willien van Wieringen in: *Interpretatie* 19,7 (2011), p. 20-22.

Samenvatting

De genealogische lijsten in Kronieken zijn niet gelijk aan namen in lijsten en verhalen die dezelfde periode en dezelfde geslachten behelzen, in andere bijbelboeken. Veel mannelijke personages komen bekend voor, maar van een aantal vrouwelijke personages ontbreekt ieder spoor in Kronieken. Ook zijn er personages toegevoegd. En verderop in Kronieken blijkt de Kronist in vergelijking met andere bijbelteksten een eigen keuze te hebben gemaakt in het vermelden van vrouwelijke personages, en de wijze waarop zij in de tekst verwerkt worden. Waarom?

In de genealogie van 1 Kronieken worden vrouwen vermeld die in productieve zin een rol spelen in de voortzetting van de geslachtslijnen. Hierbij is het niet van belang wat de mogelijke professie van een vrouw was; de verwijzing naar een vrouw via haar maatschappelijke en/of religieuze status ontbreekt in Kronieken. De omschrijving van een vrouw in haar familiale context komt wel een aantal keren voor, waarbij deze omschrijving functioneel is voor de voortzetting van de familiale lijn. De meest voorkomende vermelding van vrouwen gaat via de eigennaam, en de kinderen die deze vrouw heeft gebaar. Omdat de verhalen er niet toe doen voor geslachtslijsten, zijn vrouwen aan wie een bijbelboek als Genesis uitvoerig aandacht besteedt, nauwelijks tot niet interessant voor een opsomming. Hier laat zich de agenda van de tekstopstellers zien: wat in theologische zin van belang is, hoeft dat niet te zijn vanuit historisch perspectief. En daarom kan een vrouw als Keturah uitvoerig worden vermeld in de genealogische opsomming, en Sara niet.

Trefwoorden: Kronieken, Kronist, geslachtslijsten, genealogie, *gender*, Keturah

5. **Gods communicatiemedewerkers. Openbaring voor en door mensen,**
Marieke den Braber in: *Interpretatie* 20,1 (2012), p. 28-29.

Samenvatting

Openbaring kan op allerlei manieren tot mensen komen. In een ervaring, in dromen, visioenen of orakels. En via de natuur, zoals in Psalm 19. Veel openbaringen vragen om interpretatie door de oorspronkelijke ontvanger, bijvoorbeeld de profeet, en boodschapper (mens of tekst), en uiteindelijk ook door de ontvangers die de boodschap, soms pas eeuwen, later lezen of horen. Mensen zijn als Gods communicatiemedewerkers hierbij onmisbaar, waarbij hun subjectiviteit de zwakte maar ook de kracht is.

Trefwoorden: openbaring, communicatie, communicatiemedewerkers, profeet

6. **Hij begon. Over God en de geweldsspiraal in Genesis 4,**
Piet van Veldhuizen, in: *Interpretatie* 20,1 (2012), p. 30-33.

Samenvatting

Het verhaal over de eerste doodslag door Kaïn (Genesis 4) eindigt zeven generaties later met de afkondiging, door Kaïns nazaat Lamech, van zevenenzeventigvoudige wraak voor wie hem iets zou aandoen. Lamech refereert daarbij op een toezegging die de Eeuwige aan Kaïn had gedaan toen die zich na de moord vogelvrij waande, namelijk om zevenvoudig te wreken wie hem te na zou komen. Op deze manier lijkt God een actief aandeel te hebben in de opbouw van de geweldsspiraal, zoals Hij ook een actief aandeel had in de opbouw van Kaïns jaloezie die leidde tot de moord. Het lijkt erop dat het verhaal expliciet wil vertellen dat de Eeuwige niet met schone handen buiten het verhaal van de mensengeschiedenis wil staan. In een wijder, christelijk bijbels-theologisch perspectief kan het verhaal van Jezus die zevenenzeventigvoudige vergeving predikt, gelezen worden als de voortzetting of vervulling van dit goddelijk engagement.

Trefwoorden: Kaïn, Genesis 4, wraak, vergelding, Lamech, geweldsspiraal, 77.

7. **De man die bijna God zag. Visioenen in Ezechiël,**
Johan Lust in: *Interpretatie* 20,1 (2012), p. 37-39.

Samenvatting

Het boek Ezechiël lijkt wel een kijkboek. Het begint met een uitgebreid visioen (hoofdstukken 1-3), dat later vervolgd wordt (hfst. 8-11). Het eindigt bovendien met een reeks visionaire beelden (hfst. 37 en 40-48). Ezechiëls openingstafereel schildert God gezeten op een hemelse troonwagen. De beschrijving van wat de profeet ziet is zeer aarzelend en omslachtig. Lust beschrijft in zijn artikel de rol van visioenen in Ezechiël, de persoon en de geloofsbeleving van de profeet. Hij concludeert dat het boek een diepe geloofsovertuiging van de auteur weergeeft. De visioenen zijn niet een weergave van God, maar een poging om uit te drukken hoe de profeet zijn relatie tot God ervaart.

Trefwoorden: Ezechiël, visioenen, troonvisioen, roepingsvisioen, zending, straattoneel

8. **Zwevende atheïsten. Ongelovige fascinatie voor God, spiritualiteit en Bijbel,**
Eeuwout van der Linden in: *Interpretatie* 20,1 (2012), p. 41-43.

Samenvatting

Het artikel gaat over de fascinatie van atheïsten voor God, spiritualiteit en de Bijbel. Van der Linden geeft een selectief literatuuroverzicht. Eerst beschrijft hij kort de werken van enkele overtuigde en soms geharnaste atheïsten met een zendingsdrang. Daarna is de focus op gematigde atheïsten, die met openheid schrijven over religies en deze niet bij voorbaat afwijzen. Sommigen introduceren zelfs de term 'atheïstische spiritualiteit' en hebben ontzag voor het heilige. Ten slotte verschuift de aandacht naar de atheïstische fascinatie voor de Bijbel. De tijd is voorbij dat goede boeken over de Bijbel geschreven werden door gelovige deskundigen. Aan het eind geeft de auteur kort aan waar hij zelf staat.

Trefwoorden: atheïsme, spiritualiteit, religie, Bijbel